

SISTEMATIZAREA ELEMENTELOR ȘI EFECTELOR CONTRACTULUI COMERCIAL DE CONCESIUNE

SYSTEMATIZATION OF THE ELEMENTS AND EFFECTS OF THE COMMERCIAL CONCESSION CONTRACT

Alexandru CUZNEȚOV, ORCID: 0000-0002-2738-5620
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 347.74:35.07

e-mail: cuznetov_alexandru@yahoo.com

The evolution of human society has always been interdependent with scientific progress. Individuals, viewed in isolation or considered collectively, permanently under the influence of new socio-historical realities, formulated new requirements regarding their individual existence and that of the collective. And one of the new requirements that were put forward was - the concession. In the 16th century, in France, for the purpose of economic development, administrative bodies tried to use the work of individual entrepreneurs under their own control. Thus, in 1554, the first concession was offered to Adam de Craponny for the construction of a canal.

In this sense, for the European community the concession represents a legal institution already rooted in society, while for the Republic of Moldova the concession represents new contractual relations, which generate many more questions and ambiguities over the course of many years, and in some practical cases it has reached some uncertain and bizarre situations.

From this perspective, the matter analyzed is current and required in the legal relations within the commercial concession contract, especially since the concession appears as a contractual relationship between the state (through its representative bodies) and private investors in order to stimulate, attract and invest their capital in the national economy, later to be regulated by different normative acts.

Keywords: *Concession, commercial concession contract, elements, effects*

Este cunoscut faptul că a concesiona reprezintă dobândirea dreptului de a exploata anumite servicii publice sau anumite bunuri ale statului. Astfel, concesiunea totuși este o înțelegere ce aduce profit ambelor părți [1, p.36-38].

Termenul *concesiune* are o istorie îndelungată, la începuturi având înțelesul oferirii de drepturi de către suveran (prin sintagma *concessimus* (acordat) sau *damus et concedimus* (dă și se acordă)) [2, p.1Fochin N., 2019].

Considerăm, că pentru o sesizare mai aprofundă a contractului comercial de concesiune, este necesar de a fi analizat și sistematizat atât elementele cât și efectele contractului de concesiune.

Părțile, ca element al contractului de concesiune. Contractul de concesiune se în-

cheie între o autoritate publică, numită concedent, și o persoană privată (antreprenorul), numită concesionar [3, p.401].

În calitate de concedent apare Guvernul, reprezentat de organul administrației publice centrale împuternicit, în cazul concesionării terenurilor și altor resurse naturale, sau organele centrale de specialitate și autoritățile administrației publice locale, în cazul concesionării întreprinderilor de stat sau municipale, a altor obiecte economice.

Considerăm că o astfel de formulare privind sfera instituțiilor publice și autorităților publice care au calitatea de concedent este destul de confuză.

Mai oportun ar fi ca în cazul concesionării bunurilor publice ale statului sau a activităților și serviciilor de interes național în calitate de concedent să participe autoritățile administrației publice centrale, iar în cazul concesionării bunurilor proprietate publică ale unităților administrativ-teritoriale ori a activităților și serviciile publice de interes local în calitate de concedent să participe autoritățile administrației publice locale.

Concesionar poate fi orice persoană fizică sau juridică, antreprenor, cu orice formă organizatorico-juridică, exceptând întreprinderea de stat și cea municipală.

Obiectul contractului de concesiune a serviciilor publice îl constituie serviciilor publice de interes național sau local (transportul public, construcția și întreținerea străzilor, podurilor, tunelurilor, distribuția apei și a gazelor naturale, colectarea și depozitarea deșeurilor etc.).

În principiu, orice serviciu public poate fi concesionat, cu excepția serviciilor care presupun exercițiul suveranității de stat (de exemplu, apărarea națională, justiția, colectarea impozitelor etc.).

Obiectul concesiunii de bunuri sunt terenurile publice, cu excepția celor destinate ocrotirii naturii, de valoare istorico-culturală și cele ale fondului silvic, alte bunuri ale statului și ale autorităților publice locale. Majoritatea bunurilor se concesionează concomitent cu concesionarea serviciului public și ca un accesoriu al acesteia.

Termenul contractului de concesiune poate fi stabilit de către concedent sau de către ambele părți de comun acord, dar nu poate depăși perioada de 50 de ani.

La expirarea termenului concesionarul are dreptul preferențial de a prelungi contractul dacă au fost respectate clauzele lui.

Redevența constituie o sumă de bani plătită de către concesionar concedentului în schimbul încredințării exploatarea unui serviciu public, a unei activități economice sau a unor bunuri proprietate publică [4, p.87].

Redevența se stabilește în bani, în natură sau în formă mixtă sub formă de plăți de o singură dată (bonus), arendă, plăți pentru extracția resurselor naturale sau pentru fabricarea producției (royalty). Plățile bonus sunt sume fixe care se plătesc anticipat pentru concesionarea obiectului respectiv.

Royalty reprezintă plăți periodice ce se achită din momentul începerii extracției resurselor naturale sau fabricării producției, sub formă de defalcări din costul producției sau sub formă de taxe pe unitate de produs.

Forma și încheierea contractului de concesiune. Contractul de concesiune se încheie în formă scrisă, potrivit contractului-model.

În principiu, inițiativa concesiunii aparține autorităților publice centrale sau locale. Deși legea nu prevede în mod expres, considerăm că investitorii interesați pot propune atât concesiunea unui serviciu public existent, cât și organizarea și concesiunea unui nou serviciu public.

Inițiatorul concesiunii pregătește propunerea de concesiune, elaborează studiul de fundamentare tehnico-economică a oportunității concesiunii și clauzele obligatorii ale contractului de concesiune.

Autoritățile administrației publice centrale prezintă Guvernului spre examinare propunerea de concesiune, iar cele locale – autorităților reprezentative ale unității administrativ-teritoriale, care în termen prestabilit de legislație, iau decizia privind oportunitatea lor.

Ulterior, lista obiectelor propuse spre concesiune și clauzele obligatorii ale contractului, confirmate de Guvern, sunt aprobate de Parlament.

Aprobarea de către Parlament constituie temei pentru organizarea tenderelor internaționale și încheierea, în baza rezultatelor acestora, a contractelor de concesiune.

Dacă pentru un obiect al concesiunii există mai multe oferte, tenderele internaționale se vor organiza pe bază de concurs.

În cazul existenței doar a unui singur ofertant pentru obiectul concesiunii, încheierea contractului se negociază direct.

Datorită naturii sale duble (de drept privat și de drept public), contractul de concesiune produce *efecte specifice* în raport cu regulile de drept comun.

Aceste particularități se rezumă la posibilitatea concedentului de a modifica și rezilia în mod unilateral contractul.

Drepturile și obligațiile concedentului. Concedentul are următoarele obligații:

- să acorde concesionarului, la timp și în volum deplin, drepturile asupra obiectelor concesiunii;

- să predea concesionarului obiectele concesiunii în starea și termenele prevăzute în contract;

- să păstreze secretul comercial al concesionarului și să nu intervină în activitatea economică și operativă a acestuia.

Concedentul are dreptul să modifice în mod unilateral clauzele contractului de concesiune, în cazul în care apar circumstanțe deosebite de cele existente la data încheierii contractului.

Această posibilitate a concedentului se fundamentează pe dreptul său exclusiv de a constata modificarea interesului general și de a adapta serviciul public.

În măsura în care concedentul constată o modificare a interesului general, acesta poate să modifice, prin acte administrative, condițiile de desfășurare a serviciului public.

Deși legea nu specifică, considerăm că concedentul are dreptul să modifice în mod unilateral partea reglementară a contractului de concesiune.

Partea reglementară a contractului de concesiune cuprinde prevederile care se referă la organizarea, funcționarea și condițiile de exploatare a serviciului public.

Numai în acest caz poate fi justificată modificarea unilaterală a contractului de către concedent, fundamentată pe modificarea interesului general.

Clauzele financiare, referitoare la termen, la dreptul de răscumpărare nu se referă la partea reglementară a contractului și se modifică potrivit regulilor de drept comun.

Dacă modificarea unilaterală a clauzelor contractului cauzează prejudicii concesionarului, el are dreptul să ceară acoperirea acestor prejudicii, inclusiv a beneficiului nerealizat.

Este de menționat că, deși despăgubirea acordată trebuie să fie adecvată, ea nu trebuie să fie și prealabilă.

Concedentul are dreptul de a controla activitatea concesionarului. Controlul efectuat are ca scop verificarea modului în care este satisfăcut interesul general prin serviciul prestat de concesionar.

El are dreptul să primească sau să procure în mod prioritar o parte din producția fabricată de concesionar, dacă contractul nu prevede altfel.

Drepturile și obligațiile concesionarului. Concesionarul are dreptul:

- la independența activității economice și la organizare proprie;
- de a presta serviciul public sau de a exploata obiectul concesiunii;
- la răscumpărarea obiectului concesiunii la expirarea termenului contractului;
- de proprietate asupra produselor obținute ca urmare a exploatării obiectului concesiunii.

Concesionarul este obligat să realizeze personal serviciul public. Potrivit reglementărilor legale, transmiterea integrală sau parțială a obiectului concesiunii unor terți este interzisă.

Concesionarul este obligat să presteze serviciul public în regim de continuitate. În consecință, concesionarul nu va putea invoca excepția de neexecutare atunci când concedentul nu-și onorează obligațiile sale.

Concesionarul este obligat să acorde tuturor utilizatorilor posibilitatea de a beneficia de serviciul public și să aplice tarife egale utilizatorilor.

După încetarea contractului, concesionarul este obligat să restituie concedentului obiectul concesiunii.

Contractul de concesiune *încetează* la expirarea termenului, în cazul rezilierii lui înainte de termen, lichidării concesionarului, prejudicierii obiectului concesiunii sau când acesta devine inutilizabil.

Rezilierea anticipată a contractului de concesiune are loc în cazul încălcării condițiilor acestuia.

Concedentul are dreptul să rezilieze unilateral contractul atunci când consideră că modul în care este realizat serviciul public nu mai corespunde interesului general.

Referințe:

1. Al. Cuznețov. *Conceptualizarea contractului comercial de concesiune*, Revista Națională de Drept, nr.1, ianuarie 2017, p.36-38.
2. Н.И. Фокин. *Экономика: В начале было Слово*. În: <http://dictionary-economics.ru/art-9>
3. S.D. Carpenaru. *Romanian commercial law*. Bucharest: Universul Juridic, 2018, p.401.
4. A.Bloșenco. *Drept civil. Partea specială*. Chișinău: Cardidact, 2003, p.87.